

REVIZORSKE FIRME U SRBIJI 2019.

OPŠTE STANJE EKONOMIJE I REVIZORA

Okolnosti u kojima su revizorske firme Srbije delovale tokom 2019. odredile su i njihov položaj i ekonomske performanse.

Te okolnosti se karakterišu nizom obeležja u vezi sa konstitucijom čitave ekonomije, politika koje su bile na delu, i konkretnim okolnostima ponašanja konstituenta ekonomskog sistema.

Vidi str. 84–86

TOP 10 REVIZORSKIH FIRMI SRBIJE

Uobičajeno je interesovanje javnosti za Top 10 firmi, pa smo izdvojili nekoliko ključnih parametara i markirali 10 prvih na listi po izabranim kriterijumima.

Prema podacima za 2019. godinu, raspodela tržišnog kolača je izražena na strani Top 10 firmi i one dominiraju u svakom pogledu.

Vidi str. 87–91

VELIKA ČETVORKA U SRBIJI

Dominantni globalno, dominantni i u Srbiji. To je osnovna karakteristika Velike četvorke.

Njihova moć se dokumentuje testiranjem po svim kritično važnim parametrima. Sve ostale firme ne dostižu 30% učešća na tržištu revizorskih usluga Srbije. Ništa snažnije ne demonstrira njihov značaj od ovoga.

Vidi str. 91–94

PARETO POGLED NA REVIZORSKE FIRME U SRBIJI

Pareto analiza je vrlo korisna u pružanju uvida u neravnomernosti distribucije uslova i rezultata delovanja.

Zakon o ovoj neravnomernosti uslova i rezultata važi za sve ekonomske fenomene, a na primeru revizorskih firmi pokazala se njegova validnost.

Vidi str. 88–89

REZIME

Revizorske firme Srbije su tokom 2019 imale dobar pomak. Pritisnute psihologijom averzije klijenata prema trošku koji revizija izaziva, našle su put uvećanja prihoda. Sila težnje za ekonomskim napretkom je daleko jača od sile kratkoročnog delovanja na kresanje troškova. Agilnost revizorskih firmi u prilagođavanju okolnostima se dokazala na delu. Uspeh koji je ostvaren u 2019, prvenstveno meren prihodom, svojom stopom rasta daleko je prevazišao stopu rasta BDP.

U radu su prikazane najbitnije odlike revizorskih firmi Srbije u 2019, uz odgovarajuća poređenja koja vode ubedljivim zaključcima o stanju ovih firmi.

OKRUŽENJE I STANJE REVIZORSKIH FIRMI

Okruženje revizorskih firmi Srbije

Evolucija ekonomskog okruženja je bitan faktor razvoja svih njegovih aktera. Revizorske firme deluju u miljeu ekonomije Srbije koja je specifične konstitucije i specifičnih ponašanja, što sve vodi specifičnim performansama.

Nakon što je u periodu 2012–2018. ostvarila prosečnu stopu rasta BDP od 2,5% (1,2), Srbija je ušla u 2019. sa dobrim očekivanjima i ostvarila stopu rasta od 4,2%. Za prilike Srbije to je bila dobra godina razvoja, što je stvorilo osnov i za ekspanziju usluga u oblasti finansijskog izveštavanja i konsaltinga.

Neprekidna briga posvećuje se dogradnji sistema i strukturnim promenama u ekonomiji. Sve se čini da se svi faktori i uslovi delovanja srpske ekonomije prilagode višoj stopi rasta BDP, kako bi se ostvario viši standard koji daleko kaska za onim u EU, kojem Srbija želi da se pridruži.

Globalna konkurentnost 2019

Države	Rang	Poena	Dif.
Mađarska	47	65,1	1
Bugarska	49	64,9	2
Rumunija	51	64,4	1
Hrvatska	63	61,9	5
Srbija	72	60,9	-7
Crna Gora	73	60,8	2
Albanija	81	57,6	-5
Makedonija	82	57,3	2
BiH	92	54,7	-1

Izvor: WEF, Global competitiveness index 2019

Globalni indeks konkurentnosti za 2019. godinu ukazuje da je Srbija pala u odnosu na prethodnu godinu za sedam mesta, sa 67. na 72. Prethodnih godina beležila je napredak, ove godine je došlo do pada. Svi uzroci tome mogu se podvesti pod zajednički imenitelj: nedosljednosti u sprovođenju ekonomskih reformi.

Ako se uporedimo sa zemljama u okruženju, onda se mogu izvući neke pouke. Neke od njih su ove. *Prvo*, Srbija je pokazala ubedljivo najveće opadanje. U opadanju joj se pridružuju (manjim od njenog) Albanija i BiH. *Drugo*, izvan ove trojke koja je opala, sve druge države u okruženju su pokazale napredak na listi. *Treće*, Srbija će morati mnogo više da se okrene reformama, da im bude u punoj meri posvećena, a ne da samo igra na kartu neke pozicije na toj listi.

Srbija je u velikom zaostatku u inovacijama, poslovnoj savršenosti, razvoju finansijskog sistema. Poboljšanja u ovim oblastima mogu se ostvariti samo kompleksnim zahvatima i na bazi punih uvida. To se već čini izvođenjem osmišljenih programa podrški. U okviru ovog zahvata kao najproblematičnija područja izdvajaju se sledećih pet (redosled akutnosti): poreske stope, pristup izvorima finansiranja, neefikasna državna birokratija, korupcija i nestabilnost politika.

Pozicija Srbije na Doing Business listi Svetske banke je postala referentno mesto za ocenjivanje stanja i napretka ekonomija na globalnom planu. Srbija je uložila prethodnih godina mnogo napora da bi se uzdigla na toj listi i uspevala je u tome. Prema izveštaju za 2019. (2,201) svetla tačka u njenim karakteristikama je drastično smanjeno vreme za dobijanje građevinske dozvole i prekogranično trgovanje, a tamnu stranu čine: zaštita manjinskih interesa investitora, porezi i poštovanje ugovora.

Doing Business list 2019

Države	Rang
Makedonija	10
Srbija	48
Hrvatska	58
Bugarska	59
Crna Gora	50
Rumunija	52
Albanija	63
BiH	89

Izvor: WB, Doing Business 2019

U svakom slučaju, postoji posebno vladino telo čija je nadležnost da se stara o svim aspektima napredovanja na ovoj repektabilnoj listi. Svako popuštanje ovog tela u nadgledanju i predlaganju mera napretka odmah se iskazuje u pogoršavanju pozicije na Listi.

Revizorske firme u Srbiji su komplementarni deo ekonomskog sistema Srbije. Svako izrazitije kretanje napred, svaka jača infuzija stranog kapitala, svako jačanje zahteva za unapređenjima u ekonomiji u bilo kom pogledu, vode naglašavanju potreba za revizorskim i sličnim uslugama. Finansijske informacije su pod stalnom prismotrom i pod stalnim unapređenjima svoje pouzdanosti. Pouzdane finansijske informacije su osnov zdravlja čitavog finansijskog sistema i ukupne ekonomske stabilnosti.

Sve ovo daje povoda za nove angažmane u reviziji i finansijskom konsultovanju, a novi zahtevi znače nove izazove za reviziju, poziv za njeno usavršavanje kako bi bila dostojna poverenja koje joj se ukazuje u dodeli zadataka čuvanja i unapređenja kvaliteta finansijskih izveštaja. Za 2019. godinu se može reći da je bila godina ekonomskog napretka, što je dalo značajan vetar u leđa revizorskim firmama da razviju svoje usluge i prilagode se sve delikatnijim zahtevima tržišta.

Stanje revizorskih firmi

Jača ekonomija – veći zahtevi za ispravnim finansijskim informacijama. To je poziv za revizorske firme da dižu kvalitet svojeg organizovanja i delovanja da bi bili jači čuvari javnog interesa za ispravnim finansijskim informacijama. Delujući u uslovima povećane pažnje prema finansijskim informacijama, revizorske firme Srbije su ispoljile kvalitete koji se mogu ovako sumirati:

- *Kontrolno okruženje revizije se razuđuje, elaborira i vrši pritisak na kvalitet rada revizora.* Kao rezultat pojačane pažnje organa EU u ovoj oblasti došlo je do izmena zakona koji

Zašto je važna Top 10 lista

Reč je o firmama koje imaju najjače kapacitete za obavljanje složenog posla revizije. One imaju najviši kvalitet kontrole kvaliteta i njima je prvenstveno ukazano poverenje. Pod njihovom kontrolom su finansijski izveštaji najvećih i najznačajnijih kompanija Srbije. Ove firme nose glavni teret obavljanja revizije u Srbiji. Od njih prevalentno zavisi kvalitet finansijskih izveštaja u Srbiji.

regulišu računovodstvo i reviziju, uz jače profilisanje organa nadgledanja, a time i pritiska na revizore da budu bolji.

- *Jačanje kvaliteta revizorskog rada.* U odgovoru na zakonske i regulatorne zahteve revizori su krenuli u intenzivniji razvoj kvaliteta svog rada. Oni sve dublje razrađuju i standardizuju procedure rada. Istovremeno, na širem planu se uvode sve sofisticiraniji programi sa kojima revizori rade, koji donose mnogo više pouzdanosti u izvođenju procedura.
- *Sve veći broj revizorskih firmi u globalnim mrežama.* To donosi mnogo više dinamike u tim firmama, one primaju dodatne pritiske za usavršavanjem, koji dolaze od strane mreža koje nastoje da kao svoje konkurentno sredstvo razviju viši kvalitet i bolje služenje interesima klijenata. Na taj način u reviziju Srbije prodire duh globalnog usaglašavanja i globalizacije domaćih revizorskih firmi.
- *Sve više globalnih klijenata u Srbiji.* Otvaranje ekonomije Srbije i dolazak stranih investitora znači više prilika da se služe globalni klijenti, ali to donosi isto toliko više pritiska na kvalitet rada revizorskih firmi, jer treba odgovoriti potrebama klijenata koji imaju visoke zahteve.
- *Sve izrazitija diverzifikacija usluga koje revizorske kuće pružaju klijentima.* Zbog teškog pritiska pada cena na revizorske kuće i ugrožavanja njihovog opstanka isključivo na reviziji, ove su reagovala razvijanjem usluga sličnih reviziji. Podrobnija analiza bi sigurno pokazala da je rast prihoda revizorskih firmi u Srbiji posledica ekspanzije novih usluga pre nego ekspanzije u obimu revizorskih usluga.
- *Porast prihoda revizorskih firmi u 2019. u odnosu na prethodnu godinu.* Nije ovde mesto za analizu izvora porasta prihoda, ali stoji činjenica da je taj porast uglavnom ostvaren intenzivnijim ulaskom u poslove koji nisu čista revizija. Reč je kako o reviziji sličnim angažmanima, tako i o sasvim novim uslugama, među kojima značajno mesto zauzimaju poreske usluge i usluge u oblasti informacionih tehnologija.
- *Revizijske firme su na višem nivou kvaliteta i pred izazovom su rešavanja zahteva više razvojne faze.* „Revizija bez papira“ je već realnost u najznačajnijim revizorskim firmama. Digitalizacija je uveliko zastupljena, ali se pojavljuju problemi daljih prodora i stvaranja novih rešenja u digitalizovanom okruženju. Globalne firme rade intenzivno na automatizaciji procesa revizije i uvođenju robota. Težnja ka efektnijim uslugama i ka boljem predviđanju problema i nalaženjem rešenja za klijente već daje svoje rezultate i postavlja nove zahteve.

Ko su članovi Top 10?

To su firme koje u godini posmatranja stoje na listi prvih 10 po veličini prihoda. Za 2019. godinu na toj listi su, prema redosledu veličine prihoda, sledeće revizorske firme:

E&Y
KPMG
Deloitte
PWC
BDO
Moore Stephens
Crowe Advisory
DFK Konsultant
RSM SERBIA
PKF

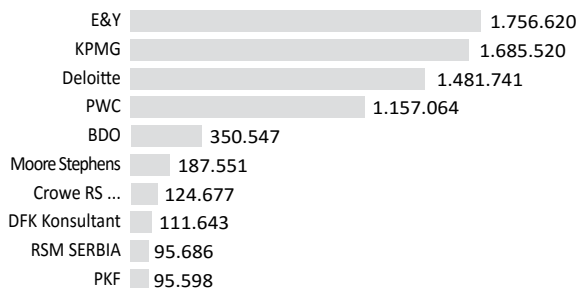
TOP 10 FIRMI PO KLJUČNIM PARAMETRIMA

Grupa od 10 top revizorskih firmi je faktički V4 plus šest najboljih od Ostalih. Prema podacima za 2019. godinu, raspodela tržišnog kolača (podaci prema 4) izgleda ovako: V4 je uzela 76,27%, narednih šestoro na Top 10 listi su uzeli 10,34%, a na sve ostale firme (njih 65) otpada 15,73% učešća.

Top 10 po prihodima

Najbolje plasiranih 10 revizorskih firmi Srbije zahvata preko 85% prihoda cele populacije revizora Srbije, i one pokrivaju najznačajnije klijente, imaju preovlađujući kapacitet i poseduju najbolje sisteme kvaliteta koji garantuju kvalitet finansijskog izveštavanja. Kao takve, one treba da budu i predmet posebne pažnje. Najbitnije karakteristike ovog segmenta revizorskih firmi Srbije se mogu ovako sumirati:

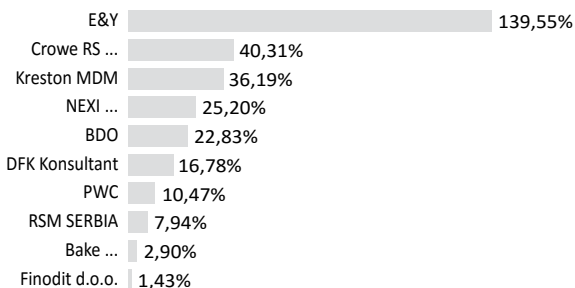
Na čelu kolone revizorskih firmi Srbije stoji E&Y, dok je Deloitte otišao na treće mesto. V4 je, razumljivo, u Top 10. Sve revizorske firme na poziciji od petog zaključno sa 10 mestom nemaju prihoda koliko ima najmanji u V4. U ovoj godini, po prvi put, svaki član V4 je milijarder, odnosno svaki je osvojio prihod iznad milijarde RSD. U grupi Top 10 izvan V4 se takođe neprekidno menja poredak. U odnosu na prošlu godinu ispao je Euroaudit, PKF je sa sedme otišao na 10 poziciju, u na listu Top 10 po prihodima, posle pauze od godinu dana, vratila se firma RSM Serbia.

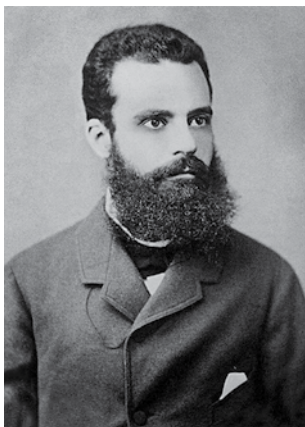

Top 10 po rastu prihoda

Interesantni su rezultati koji se ukazuju kada se formira lista onih koji su zabeležili najbrži rast prihoda u 2019. godini. Ubedljivo na prvoj poziciji je E&Y, koji je više nego duplirao svoje prihode. To je posledica činjenice da je ova firma u prethodnoj godini imala veliki pad prihoda, a onda se u ovoj godini snažno vratila na vrh.

Od V4 na ovoj listi su samo E&Y i PWC. Oni su porasli, a druge dve članice V4 beleže pad, odnosno negativan rast. Deloitte je pao za -21%, a KPMG za -5,3%. Na drugom mestu je Kreston sa rastom od 40%. Od drugih firmi izvan V4 snažan rast su imali BDO, od 21%, DFK, od 17%, i RSM Serbia, od 8%.

Vilfredo Pareto (1843–1923), italijanski ekonomista, istraživao je, pored ostalog, raspored bogatstva u Engleskoj i tako utvrdio zakon po kome 20% stanovnika prisvaja 80% prihoda. Istražujući taj raspored na slučajevima drugih nacija, potvrdio je važnje zakona. Proširivanjem istraživanja na druge socijalne fenomene Pareto je utvrdio da taj zakon jednako važi i za njih. Sledeći njegove nalaze danas je ustanovljeno opšte usvojeno pravilo: Bitna manjina uslova ili faktora ima preovlađujući uticaj na većinu rezultata. I obrnuto: Preovlađujuća većina uslova ili faktora produkuje manjinu rezultata.

Da vidimo kako se to demonstrira na populaciji revizorskih kuća u Srbiji u 2019. godini.

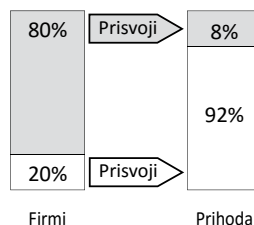
PARETO I SRPSKE

80:20 Pravilo rasporeda prihoda po revizorskim kućama

20% firmi prisvaja 80% prihoda
80% firmi prisvaja 20% prihoda

Pareto kaže: 20% ukupnog broja firmi prisvaja 80% ukupnog prihoda, a 80% firmi prisvoji 20% tog prihoda.

Podaci kažu: Od ukupnog prihoda revizorskih firmi Srbije, u iznosu od 8,3 mlrd RSD, 20% firmi – njih 14, prisvaja 7,6 mlrd RSD ili 91,58%, dok njih 80% prisvaja 0,7 mlrd RSD, odnosno 8,42% od prihoda svih revizorskih firmi.

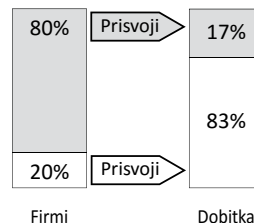

80:20 Pravilo rasporeda profita po firmama

20% firmi upošljava 80% profita
80% firmi upošljava 20% profita

Pareto kaže: 20% ukupnog broja firmi prisvaja 80% profita, a 80% firmi prisvaja 20% profita.

Podaci kažu: Od ukupnog profita koji prisvoje revizorske firme, koji iznosi 403 mil RSD, 20% njih prisvoji 335 mil RSD, odnosno 83,21%, dok 80% firmi prisvoji 16,79% profita, odnosno 68 mil RSD profita.

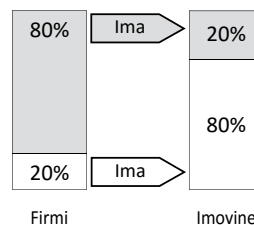

80:20 Pravilo rasporeda imovine po firmama

20% firmi upošljava 80% imovine
80% firmi upošljava 20% imovine

Pareto kaže: 20% firmi poseduje 80% imovine, a 80% firmi poseduje 20% imovine.

Podaci kažu: Od ukupne imovine svih firmi, koja iznosi 5.429 mlrd RSD, 20% firmi poseduje 80,49%, odnosno 4,37 mlrd RSD imovine, dok 80% firmi poseduje 1,05 mlrd RSD, odnosno 19,51% ukupne imovine.

Nesporno je da analiza po osnovu Paretovog zakona dokazuje da je on zaista relevantan i za srpsku populaciju revizorskih firmi. Proporcije 20 prema 80 su očigledno univerzalne. Validnost ovog zakona ne dokazuje se striktnom proporcijom, već tendencijom ka ovoj proporciji. To znači da može biti čak i znatnih varijacija oko ovih striktnih proporcija a da se validnost zakona održava.

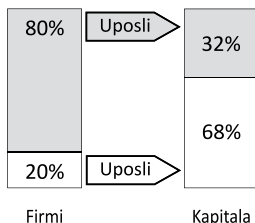
REVIZORSKE FIRME

80:20 Pravilo rasporeda kapitala po firmama

20% firmi poseduje 80% kapitala
80% firmi poseduje 20% kapitala

Pareto kaže: 20% od broja firmi poseduje 80% kapitala, a 80% firmi poseduje 20% kapitala.

Podaci kažu: Od ukupnog kapitala u iznosu od 1,89 mlrd RSD, 20% firmi poseduje 1,3 mlrd RSD, odnosno 68,36%, dok 80% preostalih firmi poseduje 31,64%, odnosno 0,6 mlrd RSD kapitala

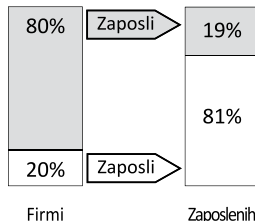

80:20 Pravilo rasporeda zaposlenih po firmama

20% firmi upošljava 80% zaposlenih
80% firmi upošljava 20% zaposlenih

Pareto kaže: 20% firmi zaposli 80%, a 80% firmi zaposli 20%.

Podaci kažu: Od ukupnog broja zaposlenih, koji iznosi 1.465, 20% firmi zaposli 81,46%, odnosno 1.186 ljudi, dok 80% firmi zaposli njih 270, odnosno 18,54% od ukupno zaposlenih.

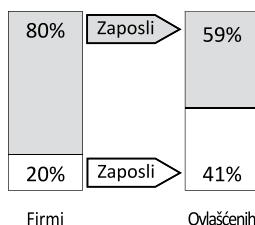

80:20 Pravilo rasporeda ovlašćenih revizora po firmama

20% firmi zaposli 80% ovlašćenih revizora
80% firmi zaposli 20% ovlašćenih revizora

Pareto kaže: 20% od broja firmi zaposli 80%, a 80% firmi zaposli 20% ovlašćenih revizora.

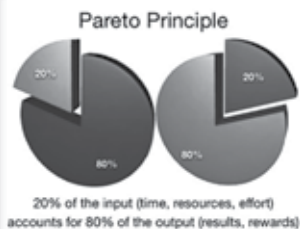
Podaci kažu: Od ukupnog broja ovlašćenih revizora, koji iznosi 276, 20% firmi zaposli 145 revizora, odnosno 52,54%, dok 80% preostalih firmi zaposli 47,46%, odnosno 131 ovlašćenog revizora.

Otuda i analiza koju smo ovde izveli potvrđuje Paretov zakon 80:20, sa ukazivanjem da:

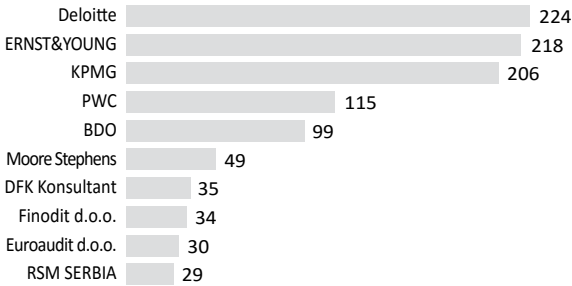
- Manjina revizorskih firmi prisvaja preovlađujuću masu rezultata.
- Preovlađujuća masa revizorskih firmi prisvaja manjinu rezultata.
- Nema srazmere u odnosima mase faktora inputa prema masi rezultata.

80/20

Top 10 po broju zaposlenih

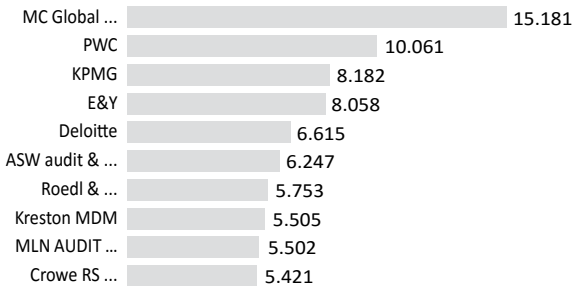

U 2019. godini je u odnosu na prethodnu zabeležen porast ukupnog broja zaposlenih u revizorskim firmama. Oni koji su bili u jačoj ekspanziji imali su veći porast zaposlenih. Uvećanju broja zaposlenih doprinosi sve veća delikatnost procedura revizije, kao i nametanja obaveza kontrola i izveštavanja koje nisu posao revizije a moraju se obaviti radi obezbeđenja raznih uvida koji su zakonom nametnuti.

U svakom slučaju, broj zaposlenih je u jakoj korelaciji sa obimom posla, odnosno sa ostvarenim prihodima. Normalno je da na vrhu liste budu članovi V4, kao što je normalno i da preostalih šestoro budu uglavnom oni sa liste Top 10 po prihodima.

Top 10 zapošljava preko 70% od ukupno zaposlenih u revizorskim firmama u Srbiji. Svi ostali upošljavaju 30% od ukupne mase zaposlenih u revizorskim firmama. Racionalnost prvih 10 ogleda se i u manjem broju zaposlenih po jedinici prihoda.

Top 10 prema prihodu po zaposlenom

Prihod po zaposlenom je posledica brojnih okolnosti u vezi sa angažmanima, veštinom pregovaranja, veličinom prodajne cene, strukturom usluga, strukturnim karakteristikama firmi, raznim racionalizacijama, itd. Veoma je teško uhvatiti jednoznačnu vezu uzroka i posledica u vidu visine prihoda po zaposlenom.

Pregled liste sačinjene po kriterijumu prihoda po zaposlenom dovodi MC Global na prvo mesto. Iza toga sledi V4. Normalno bi bilo da V4 bude i ovde na prvom mestu, međutim, imamo ovakav iskaz. MC Global je i prethodne godine bio na listi prvih 10, zauzimajući peto mesto.

Imamo, dakle, činjenicu da su lideri u prihodu potučeni po kriterijumu prihoda po zaposlenom od jedne firme koja je daleko od V4. Iza ove firme se nižu članovi V4, ali ne redosledom koji je identičan sa veličinom prihoda. Četvrti po veličini prihoda je prvi među V4 po veličini prihoda po zaposlenom.

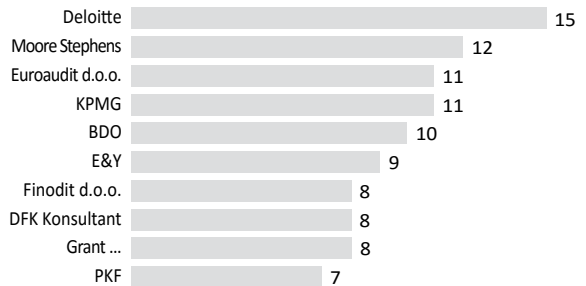
Razlika u prihodu po zaposlenom između prvog i poslednjeg je skoro tri puta. Preko 19 mil. RSD po zaposlenom imaju samo dve prvorangirane revizorske kuće. Jasno je da se ne može računati na punu vezu rangiranja po kriterijumu veličine prihoda i veličine prihoda po zaposlenom. Prvo mesto, kao i mesta od petog zaključno sa osmim zauzimaju revizorske firme koje su daleko ispod prihoda Top 10.

Top 10 po broju ovlašćenih revizora

I ovde se vidi da najveće firme po prihodima nisu istovremeno i firme koje imaju najveći broj ovlašćenih revizora. Normalno je da ovaj broj zavisi od mase angažmana, otuda i mase prihoda. Ovlašćeni revizori su nosioci odgovornosti, oni koji daju ton čitavom procesu revizorskog poduhvata.

Od članova V4 na prvom mestu je Deloitte, na četvrtom KPMG, na šestom E&Y. Na ovoj listi Top 10 nema PWC. Na listi Top 10 je nekoliko firmi koje nisu po prihodima u Top 10. To su Euroaudit, zatim Finaudit i Grant Thornton. Niz je uzroka ovakvog stanja – V4 je racionalizator, što je očigledno. Ostali koji nisu na listi Top 10 po prihodima verovatno pate od teškoća usaglašavanja broja ovlašćenih revizora sa obimom poslova. Značajan upliv ima i faktor strukture poslova, gde mogu pretegnuti nerevizorski angažmani, za koje nisu potrebni revizori.

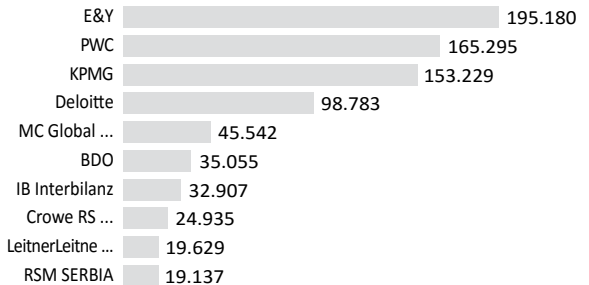

Top 10 po prihodu po licenciranom ovlašćenom revizoru

Najviši prihod po ovlašćenom revizoru u 2019. godini ostvario je E&Y. Preko 100 mil. RSD prihoda u 2019. godini imaju tri firme: uz E&Y, tu su PWC i KPMG. Prvi ispod je Deloitte. Dakle, prva četiri mesta pripadaju V4, ali je raspon između prvog i četvrtog 2:1, što je veoma značajna razlika.

Iza V4 slede MC Global, BDO, pa IB Interbilanz, dve firme koje su daleko izvan Top 10 liste. Poslednja tri mesta zauzimaju Crowe, Leitner i RSM Serbia.

Razlika između prvog i 10. na ovoj listi je 10 prema jedan. Poređenja radi, ovaj raspon je u prethodnoj godini iznosio 13 prema jedan. Drastično viši prihodi po jednom ovlašćenom revizoru su u rukama V4, a ostali daleko zaostaju.

VELIKA ČETVORKA U SRBIJI 2019.

Velika četvorka (V4) – Deloitte, PWC, E&Y i KPMG – u 2019. godini je u Srbiji ostvarila dalji napredak u osvajanju tržišnog kolača Srbije. Ona je osvojila više prihoda i poboljšala svoju poziciju u odnosu na prethodnu godinu, dajući veći doprinos kvaliteta finansijskog poslovanja srpskih firmi.

Da, V4 ima neprikosnovenu vodeću poziciju na tržištu revizorskih i sličnih usluga u Srbiji, pa ovde ističemo podatke o tome, ali i markantne karakteristike njenog odnosa sa drugim revizorskim firmama.

Masa prihoda V4

Prihodi V4 u 2019.

V4 je tokom 2019. opet postavila novi rekord u prihodima u istoriji revizije u Srbiji. Njen prihod je porastao za 11,83%, a njeno učešće je u ukupnim prihodima ove grupacije opao sa 75% u prethodnoj na 73,38% u ovoj godini. Prvo mesto iz

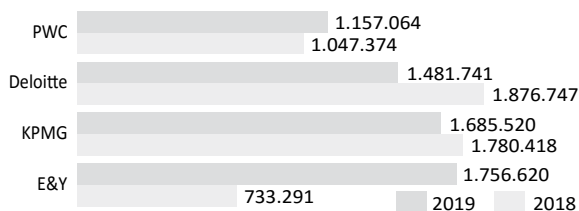
V4 zauzima E&Y sa 1,75 mlrd. RSD; na drugom mestu je KPMG sa 1,68 mlrd, sledi Deloitte sa 148 mlrd. RSD, a onda, na poslednjem mesu PWC, koji je preskočio milijardu RSD i smanjio razliku u odnosu na prethodnu trojku.

KPMG je posle niza godina držanja na prvom mestu otišao na drugo, ali ne znatno ispod vodećeg. Vodeću poziciju na listi revizorskih firmi Srbije ove godine je preuzeo E&Y.

Raspodela unutar V4 ukazuje na homogenizaciju, odnosno nema tako izrazitih razlika kao prethodnih godina. Raspon između prvog i četvrtog na V4 listi je u prethodnodnim godinama bio mnogo veći, a sada je značajno smanjen.

Promene prihoda V4 u 2019. u odnosu na prethodnu godinu

Promene u prihodima kod V4

U celini, V4 je u 2019. godini ostvarila pozitivan rast, dakle u celini je na boljem položaju. Međutim, unutar nje svako je zabeležio različite rezultate. KPMG je opao za skoro 100 miliona RSD, a Deloitte za skoro 400. Najbolje je prošao onaj koji je na leaderskoj poziciji – E&Y, koji je imao ubedljivo najveći prirast prihoda. Treba, međutim, pri-

metiti da je najviši porast prihoda u ovoj godini u odnosu na prethodnu imao PWC.

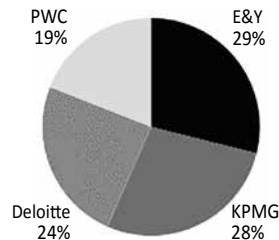
Naravno da su pozicije koje zauzimaju firme u okviru V4 rezultati dinamike nastupa na tržištu i sposobnosti svake da osvoji poslove za sebe. Istorija pokazuje promenljivost pozicija u zavisnosti od dinamičkih snaga koje stoje u pozadini osvajanja angažmana.

Distribucija prihoda unutar V4

Učešće V4 u prihodu svih revizorskih firmi Srbije je poraslo, a to je praćeno redistribucijom tržišnog kolača unutar V4. Tako je nastala nova strukturna konfiguracija odnosa.

Na grafikonu je učešće članica V4 u kolaču koji zajedno osvajaju, razdijeljeno na članice. E&Y dominira sa svojim učešćem, a prati ga KPMG. Deloitte je na trećem mestu, a PWC je znatno poboljšao svoj relativni položaj unutar V4.

Struktura raspodele prihoda u V4

Dakle, promenjen je relativni udeo pojedinih članica V4, uz činjenicu da njihovi prihodi konstantno rastu. Smanjio se raspon u prihodima unutar njih, prva tri člana V4 su sasvim bliska po masi prihoda, a veliki napredak u ovoj godini učinio je PWC, iako je konstantno na četvrtom mestu, duži period.

V4 i ostali – tržišno učešće

Neprekidne promene u tržišnom dejstvu donose neprekidne promene u pozicijama svih učesnika na tržištu usluga u vezi sa finansijskim izveštavanjem.

Posmatrano iz ugla odnosa onoga što dobijaju V4 i Ostali, mogu se izvući interesantni zaključci.

U ovoj godini je poraslo učešće Ostalih u zahvatanju prihoda. Daleko od toga da je ugrožena dominacija V4, ali su se Ostali pomakli za malo. Porast prihoda V4 je u 2019. godini iznosio 11,83%, dok je porast Ostalih iznosio 18,31%. Logično je da je kao posledica intenzivnijeg rada Ostalih došlo do znatnog porasta njihovog učešća na tržištu finansijskih usluga Srbije. Učešće V4 na tržištu ovih usluga iznosi 73,38%, dok je učešće Ostalih – 26,62%.

Rast V4 i Ostali u 2019.

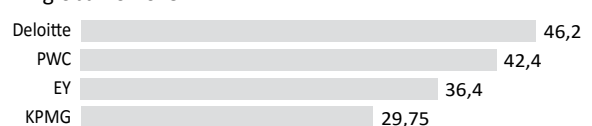

Tržište ovih usluga je u 2019. godini u odnosu na prethodnu poraslo za skoro 730 miliona RSD, u tom porastu V4 je uzela preko 640 miliona RSD, dok su ostali osvojili nova 84 miliona RSD.

VELIKA ČETVORKA GLOBALNO 2019.

Iz javno publikovanih informacija (3) iz izveštaja o stanju V4 u pogledu ostvarenih prihoda, za 2019. godinu možemo globalno formirati njihovo rangiranje. Prema tom izvoru, koji je prikazan na grafikonu, V4 je u ovom periodu zaradila 154,75 mlrd. USD. Neprikosnoveno prvo mesto pripada firmi Deloitte, jer je zaradila 46,2 mlrd. USD. Na drugom mestu je PWC koji za prvakom zaostaje za oko dve milijarde. Osetno

V4 globalno 2019.

AUDIT FIRMS IN SERBIA 2019. SUMMARY

In 2019, Serbian audit firms have made good progress. Pressed by the psychology of client aversion to the cost the audit bring about, audit firm have found a way to increase revenue. The force of the pursuit of economic progress is far stronger than the force of short-term spending cuts. The agility of auditing firms in adapting to circumstances has proven at work. The success achieved in 2019, primarily measured by income, has far exceeded the GDP growth rate.

The work shows salient features of Serbian audit firms in 2019, with appropriate comparisons leading to convincing conclusions about the condition of these firms.

ispod dvojke je E&Y, zaradio je 36,4 mlrd. USD. Na četvrtom mestu iza prvog stoji KPMG sa skoro 16 mlrd. USD zaostatka.

Upoređeno sa podacima iz prethodnih godina, primetno je zahuktavanje V4 globalno, ali i pojavljivanje sve većih razlika u prihodima između njenih članica.

Metodološke napomene

Obraćanje pažnje na Top 10 je uobičajen manir fokusiranja pažnje i analiziranja najznačajnijih firmi. Izlazeći u susret interesovanju za ovu grupu ovde smo prezentirali Top 10 po najznačajnijim kriterijumima.

Radi boljeg razumevanja onog što se interpretira u ovom tekstu, dajemo sledeće napomene:

- Prihod koji prikazujemo predstavlja poslovni, a ne ukupni prihod. Razlog za ovakav postupak je činjenica da su poslovni prihodi prava mera poslovnog uspeha revizorskih firmi.
- Prihod koji je ovde u celini iskazan je umanjen za dve firme koje nisu predale finansijske izveštaje, a čiji uticaj na računice koje se ovde izvode je zanemarljiv.
- Svi poslovni prihodi revizorskih firmi nisu isto što i prihodi od revizije. Mnoge firme imaju niz drugih prihoda koji potiču od poreskih saveta, konsultovanja mnogih vrsta, računovodstvenih usluga, itd. Rangiranje, dakle, ne znači rangiranje samo po prihodima ostvarenih u reviziji. Koliko su efekti nerevizorskih poslova nije jasno jer nema pouzdane osnove za takvo preciziranje.
- Sasvim jasno se izdvajaju firme na Top 10 listi po kriterijumu prihoda. Međutim, primena drugih kriterijuma dovodi i neke inferiorne firme u grupu Top 10. Nismo slepo sledili kriterijum, već smo učinili intervenciju po kojoj na tu listu ne mogu ući oni koji imaju godišnji poslovni prihod manji od 300 hiljada evra.
- Parametri po kojima se formira Top 10 lista su oni koji daju najmarkantnija obeležja za razlikovanje revizorskih firmi.
- Svi podaci su uzeti iz istog izvora, sa sajta APR, koji su opšte dostupni i lako proverljivi. Ti podaci se baziraju na godišnjim finansijskim izveštajima.
- Za Pareto analizu revizorskih firmi uzeli smo 20% firmi od ukupno aktivne populacije od 72, što čini populaciju od 14 revizorskih firmi poređanih po veličini prihoda.

LITERATURA

1. World Bank, Serbia, Systematic Country Diagnostic Update, World Bank, April 2020, <http://documents1.worldbank.org/curated/en/941541588367005122/pdf/Serbia-Systematic-Country-Diagnostic-Update.pdf>
2. Doing Business 2019, World bank, 2019 - https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/media/Annual-Reports/English/DB2019-report_web-version.pdf
3. Revenue of Big for accounting/audit firms worldwide 2019 - <https://www.statista.com/statistics/473959/big-four-accounting-firms-global-combined-revenue/>
4. Finansijski izveštaji revizorskih firmi Srbije objavljeni na: www.apr.gov.rs